

Sygn. akt III AUa 384/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Beata Górska
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.) SSA Urszula Iwanowska
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 marca 2019 r. w Szczecinie

sprawy A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 14 maja 2018 r., sygn. akt VI U 217/18

oddala apelację.

SSA Urszula Iwanowska SSA Beata Górska SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 384/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 9.01.2018 r. zn. (...) odmówił A. P. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ orzeczeniem Lekarza Komisji Lekarskiej ZUS z 19.07.2017 r. ubezpieczona została uznana za osobę częściowo niezdolną do pracy od 19.07.2017 r.

Odwołanie od decyzji złożyła A. P. i podniosła, że częściowa niezdolności do pracy powinna zostać ustalona z datą wcześniejszą niż 19.07.2017 r.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 14 maja 2018 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że A. P., ur. (...), wykształcenie średnie ogólnokształcące, pracowała jako sprzedawca, samodzielny referent d/s osobowych, starszy kreślarz, samodzielny referent d/s technicznych, inspektor. W okresie od 22.12.2005 r. do 30.04.2011 r. otrzymywała rentę z tytułu niezdolności do pracy. Decyzją z 19.05.2011 r. ZUS odmówił prawa do dalszej renty z tytułu niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z 13 lutego 2013 r., VII U 848/11 oddalił odwołanie A. P. od powyższej decyzji. W sprawie VII U 848/11 Sąd ustalił, że z punktu widzenia neurologii, medycyny pracy i psychiatrii ubezpieczona jest zdolna do pracy; częściowe napady padaczkowe, często bez utraty przytomności o częstotliwości 2-3 razy w miesiącu nie stanowiły przeciwwskazania do pracy biurowej, ale pod warunkiem, że na stanowisku pracy nie będzie korzystała z komputera. Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z 9 stycznia 2014 r., II AUa 204/13 oddalił apelację ubezpieczonej.

Również kolejną decyzją z 5.03.2014 r. Zakład odmówił A. P. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ orzeczeniem Komisji Lekarskiej ZUS z 25.02.2014 r. ubezpieczona została uznana za zdolną do pracy. Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z 29.02.2016 r., VIIIU 1272/14 oddalił odwołanie A. P. ustalając, że zmiany chorobowe układu krążenia, w ocenianym ówczesnie stopniu klinicznego zaawansowania, nie dawały podstaw do uznania niezdolności do pracy. W sprawie VIIIU 1272/14 Sąd ustalił, że z powodu rozpoczynającego się zespołu psychoorganicznego z objawami lękowymi i depresyjnymi mieszanymi A. P. jest częściowo okresowo niezdolna do pracy. Przyjął, z wysokim prawdopodobieństwem, iż niezdolność istniała w okresie składania wniosku, tj. październik 2013 r., w okresie wydawania zaskarżonej decyzji, tj. marzec 2014 r. i trwa do 31.05.2016 r. Sąd ocenił więc, brak spełnia łącznie przesłanek art. 57 ustawy, bowiem o ile A. P. spełnienia warunek posiadania 5 lat pracy w 10-leciu poprzedzającym datę zgłoszenia wniosku i datę powstania częściowej niezdolności do pracy, tj. 1 października 2013 r., to jednak była uprawniona o renty inwalidzkiej od 22.01.1995 r. do 30.04.2011 r. i po tej dacie nie przebyła żadnych okresów ubezpieczenia. Niezdolność do pracy nie powstała więc w czasie ubezpieczenia, ani też w ciągu 18 miesięcy od ustania ubezpieczenia. Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z 10 lutego 2017 r., III AUa 499/16 oddalił apelację ubezpieczonej.

Ubezpieczona ponownie złożyła wniosek o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy 14.08.2016 r. Orzeczeniem Lekarza Orzecznika ZUS z 26.10.2017 r. została uznana za częściowo niezdolną do pracy do 31.10.2018 r., z ustaleniem 19.07.2017 r., jako daty powstania częściowej niezdolności do pracy. W dniu 8.01.2018 r. Komisja Lekarska ZUS-u orzekła zgodnie z orzeczeniem lekarza orzecznika tj. stwierdziła częściowa niezdolność do pracy od 19.07.2017 r. do 31.10.2018 r. Łącznie ubezpieczona posiada 15 lat 7 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Po dacie 30.04.2011 r. nie przebyła żadnych okresów ubezpieczenia. W ostatnim dziesięcioleciu przed dniem powstania niezdolności do pracy, tj. w okresie od 9.04.1991 r. do 18.07.2017 r. udowodniła 3 lata, 9 miesięcy i 18 dni okresów ubezpieczenia, natomiast w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem złożenia wniosku tj. w okresie od 4.05.1991 r. do 13.08.2017 r. udowodniła 3 lata, 8 miesięcy i 24 dni okresów ubezpieczenia.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił odwołań, a jako podstawę prawną rozstrzygnięcia przyjął art. 57 i 58 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.). Wskazał, że odwołująca już po raz kolejny dochodzi prawa do renty, w sytuacji gdy nie przedstawia żadnych nowych okoliczności w zakresie zatrudnienia, bowiem po dacie 30.04.2011 r. nie przebyła żadnych okresów ubezpieczenia, zaś odwołania wniesione od poprzednich decyzji odmawiających prawa do renty zostały oddalone. Sąd I instancji nie podzielił argumentacji o konieczności ponownego ustalenia ewentualnej daty powstania niezdolności do pracy przed 19.07.2017 r., w sytuacji, kiedy strona nie przedstawiła żadnych nowych dowodów i okoliczności w tym zakresie.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że ze spraw VII U 848/11 i VIIIU 1272/14 wynika, że podstawą do oddalenia odwołania od decyzji z 5.03.2014 r. było ustalenie, że odwołująca wprawdzie jest częściowo niezdolna do pracy od października 2013 r., posiada 5-letni okres składkowy i nieskładkowy w ciągu ostatniego 10-lecia przed datą powstania niezdolności i przed datą złożenia wniosku o rentę, jednak była uprawniona do renty inwalidzkiej od 22.01.1995 r. do 30.04.2011 r. i po tym okresie nie przebyła żadnych okresów ubezpieczenia. W tej sytuacji niezdolność do pracy nie powstała w

czasie ubezpieczenia, ani też w ciągu 18 miesięcy od ustania ubezpieczenia. Okoliczność ta była dla Sądu Okręgowego istotna i przesądziła o braku podstaw do dopuszczania w aktualnym postępowaniu dowodu z opinii biegłych lekarzy, celem oceny stanu zdrowia odwołującej. Nawet, bowiem w przypadku stwierdzenia, zgodnie z żądaniem skarżącej, innej daty powstania niezdolności do pracy niż przyjęta przez Lekarza Orzecznika ZUS i Komisję Lekarską ZUS, odwołująca nie spełniałaby przesłanek do przyznania prawa do renty. Sąd Okręgowy stwierdził, że wobec oddalenia odwołania od decyzji ZUS z 19.05.2011 r. VII U 848/17, zarówno w dacie wydawania zaskarżonej decyzji, jak i w dacie wyrokowania przez Sąd Okręgowy, a więc w lutym 2013 r. odwołująca nie była niezdolna do pracy. Obecnie Sąd Okręgowy jest związany tym orzeczeniem (art. 365 § k.p.c). Powoduje to konieczność uznania, że w obecnie rozpoznawanej sprawie odwołująca może być uznana za niezdolną do pracy najwcześniej od października 2013 r., tj. od daty ustalonej wyrokiem Sądu Okręgowy w Szczecinie z 29 lutego 2016 r., VIIU 1272/14, ponieważ w tym zakresie Sąd Okręgowy związany jest wcześniejszym orzeczeniem (art. 365 § k.p.c).

Sąd Okręgowy wywiódł, że w orzecznictwie trafnie zwraca się uwagę, iż powaga rzeczy osądzonej rozciąga się również na motywy wyroku w takich granicach, w jakich stanowią one konieczne uzupełnienie rozstrzygnięcia, niezbędne dla wyjaśnienia jego zakresu (tak np. Sąd Najwyższy w wyroku z 15.03.2002 r., II CKN 1415/00, LEX nr 53284). W szczególności, powagą rzeczy osądzonej mogą być objęte ustalenia w takim zakresie, w jakim indywidualizują sentencję, jako rozstrzygnięcie o przedmiocie sporu i w jakim określają istotę danego stosunku prawnego. Chodzi jednak tylko o elementy uzasadnienia dotyczące rozstrzygnięcia co do istoty sprawy, w których sąd wypowiada się w sposób stanowczy, autorytarny o żądaniu (por. wyroki Sądu Najwyższego z 21.05.2004 r., V CK 528/03, LEX nr 188496 oraz z 21.09.2005 r., V CK 139/05, LEX nr 186929).

Z poszanowaniem powyższego Sąd Okręgowy zważył, że przy przyjęciu daty powstania niezdolności w październiku 2013 r. ubezpieczona, o ile spełniać będzie warunek posiadania 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego w ciągu ostatniego 10-lecia przed datą powstania niezdolności, to niezdolność do pracy nie powstała w czasie ubezpieczenia, ani też w ciągu 18 miesięcy od ustania ubezpieczenia. Nadto Sąd Okręgowy dostrzegł, że z dokumentów znajdujących się w aktach rentowych oraz z karty przebiegu zatrudnienia wynika, iż po 30.04.2011 r. odwołująca nie wykazała żadnego okresu składkowego i nieskładkowego. W toku niniejszego postępowania nie kwestionowała stażu pracy uwzględnionego przez ZUS, który w dacie wydawania zaskarżonej decyzji został ustalony na 15 lat, 7 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Nawet gdyby w niniejszym postępowaniu odwołująca była uznana za niezdolną do pracy, to i tak nie spełniałaby przesłanki określonej w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Odwołująca nie posiada też 25-letniego okresu składkowego, dlatego nie ma zastosowania art. 58 ust. 4 tej ustawy.

Apelację od wyroku złożyła ubezpieczona zarzucając:

- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 217, art. 227 i art. 231 k.p.c. przez bezzasadne oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność niezdolności do pracy ubezpieczonej, daty powstania niezdolności do pracy ubezpieczonej, podczas gdy przeprowadzenie przedmiotowego dowodu jest niezbędne dla oceny zasadności stanowiska ubezpieczonej;
- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 328 § 2 k.p.c. przez brak wyjaśnienia i wskazania dowodów, na jakich Sąd oparł ustalenie, że brak jest przesłanek do uznania, iż niezdolność do pracy ubezpieczonej powstała w terminie uprawniającym do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy;
- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 365 § 1 w związku z art. 366 k.p.c. przez ich nieprawidłowe zastosowanie, tj. przyjęcie, że znajdują one zastosowanie w niniejszej sprawie, pomimo tego, że zakresem prawomocności materialnej jest objęty ostateczny wynik rozstrzygnięcia, a nie jego przesłanki.

Apelująca, co do istoty wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja jest niezasadna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dokonał w sprawie prawidłowych ustaleń, adekwatnych i spójnych ze zgromadzonymi dowodami, nie naruszając przy tym prawa materialnego, ani zasad procedury cywilnej, w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. Ustalenia Sądu Okręgowego zostały oparte na wystarczającej ocenie dowodów, zaś analiza dowodów jest spójna i jako taka nie jest dowolna. Sąd Apelacyjny w całości podzielił zarówno ustalenia Sądu pierwszej instancji, jak i dokonaną ocenę prawną.

W szczególności, należy podkreślić, że w rozważanej sprawie nie ma podstaw proceduralnych do stwierdzenia, że uzasadnienie wyroku jest niezgodnie z wymogami art. 328 § 2 k.p.c. w stopniu dyskwalifikującym to uzasadnienie. Istotnie, uzasadnienie Sądu Okręgowego odnośnie stwierdzenia, że brak jest przesłanek do uznania, iż niezdolność do pracy ubezpieczonej powstała w terminie uprawniającym do uzyskania prawa do renty, opiera się na ustaleniach poczynionych przez Sąd Okręgowy we wcześniejszym postępowaniu toczącym się między tymi samymi stronami o prawo do renty, sprawa VII U 1272/14. Niemniej właśnie takie odwołanie się Sądu I instancji do wyników wcześniejszego postępowania pozwala na odczytanie motywów, którymi kierował się Sąd wydając aktualne rozstrzygnięcie. Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie uznał, że był związany wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z 29 lutego 2016 r. ze sprawy VII U 1272/14, a zatem nie miał podstaw procesowych by ustalać, czy w aktualnej sprawie odwołująca się mogła być uznana za niezdolną do pracy wcześniej niż od października 2013 r. Należy też zauważyć, że w sprawie VIIU 1272/14 Sąd Okręgowy ustalił, że z powodu rozpoczynającego się zespołu psychoorganicznego z objawami lękowymi i depresyjnymi mieszanymi, A. P. jest częściowo okresowo niezdolna do pracy i w oparciu o miarodajny dowód z opinii biegłych, przyjął, nie w sposób pewny, lecz z wysokim prawdopodobieństwem, iż niezdolność istniała w okresie składania wniosku, tj. październik 2013 r., w okresie wydawania zaskarżonej decyzji, tj. marzec 2014 r. i trwała do 31.05.2016 r. W aktualnym postępowaniu sądowym ubezpieczona nie przedstawiła żadnych nowych dowodów medycznych. Wątpliwe jest zatem, by niezdolność do pracy ustalana aktualnie, mogła w sposób pewny dotyczyć okresu sprzed października 2013 r.; a tym bardziej, że już w postępowaniu z roku 2014 ta istotna prawnie okoliczność, została stwierdzona w sposób prawdopodobny, a nie jako fakt pewny.

Sąd Apelacyjny zauważył, że zarzut apelacji zasadniczo dotyczy kwestii procesowej, mianowicie interpretacji art. 365 §1 k.p.c oraz art. 366 k.p.c. w kontekście okoliczności analizowanej sprawy. Otóż apelująca prezentuje pogląd, że brak podstaw, by przyjmować, że Sąd I instancji związany był ustaleniami Sądu w innych sprawach o rentę prowadzonych z odwołania ubezpieczonej, a w rezultacie powinien był dokonać własnych ustaleń w zakresie wszystkich przesłanek nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Z taką argumentacją w tej sprawie Sąd Apelacyjny się nie zgadza. Po pierwsze, wymaga zauważenia, że nie może dojść do jednoczesnego naruszenia art. 365 k.p.c. w zw. z art. 366 k.p.c., jak to wskazuje apelujący, ponieważ każdy ze wskazanych przepisów reguluje odrębne instytucje prawne. Są to przepisy samodzielne i nie mogą być odczytywane we wzajemnym związku. Moc wiążąca orzeczenia merytorycznego, określona w art. 365 § 1 k.p.c., może być bowiem brana pod uwagę tylko w innym postępowaniu niż to, w którym wydano wyrok i dotyczy innych podmiotów niż strony sporu. Orzeczenie takie uzyskuje moc wiążącą z chwilą uprawomocnienia się, a zatem z chwilą definitywnego zakończenia postępowania. Natomiast powaga rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 366 k.p.c. oznacza skutek formalnoprawny orzeczenia dla stron określonego sporu i dotyczy przyszłych relacji prawnych tylko tych stron. W analizowanej sprawie, ponieważ ubezpieczona kwestionuje skutki procesowe wcześniejszych postępowań w sprawach o rentę z tytułu niezdolności do pracy, możemy więc rozważyć prawidłowość zastosowania jedynie art. 366 k.p.c.. Zgodnie z 366 k.p.c. wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. W myśl poglądów orzecznictwa, stwierdzenie braku przeszkody powagi rzeczy osądzonej upoważnia tylko do dalszego rozpoznawania sprawy, nie może zaś stanowić przesłanki wnioskowania o innych okolicznościach wpływających na zasadność powództwa (wyrok Sądu Najwyższego z 4 marca 2008 r., IV CSK 441/07). Wymaga podkreślenia, że utrwalony orzeczniczo jest pogląd, że wyrok sądowy korzysta z przymiotu powagi rzeczy osądzonej, w zakresie objętym jego sentencją. Sąd Okręgowy, co do tej kwestii przywołał orzecznictwo Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z 3.06.2008 r., I UK 323/07 wyjaśnił: W świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego powagę rzeczy osądzonej ma w zasadzie tylko rozstrzygnięcie zawarte w sentencji wyroku, a nie

uzasadnienie (por. np. uchwałę Sądu Najwyższego z 17.9.1957 r., 1 CO 20/57, OSPiKA 1958 nr 10, poz. 261 oraz orzeczenie Sądu Najwyższego z 15.3.2002 r., II CKN 1415/00, niepublikowane). Jeżeli jednak sentencja wyroku nie zawiera wyraźnych granic rozstrzygnięcia, aby ustalić granice powagi rzeczy osądzonej należy w pierwszej kolejności dokonać wykładni wyroku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 25.2.1998 r., II UKN 594/97, OSNAPIUS 1999 nr 1, poz. 37). Następnie należy się posłużyć treścią uzasadnienia (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 17.3.1950 r., WaC 339/49, OSN 1951 nr III, poz. 65), a jeśli nie zostało ono sporządzone, sąd orzekający musi sam - na podstawie akt sprawy - odtworzyć rozumowanie sądu, który wydał badane rozstrzygnięcie (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 18.6.1955 r., III CR 199/54, OSN 1956 nr 4, poz. 100). Poglądy orzecznictwa prowadzą więc do wniosku, że powagą rzeczy osądzonej objęte są istotne prawnie okoliczności faktyczne, które determinowały konkretne rozstrzygnięcie. W przypadku sprawy o rentę, powagą rzeczy osądzonej objęte są wszystkie przesłanki prawa do renty, czyli także niezdolność do pracy, a w tym stopień i data powstania niezdolności.

W tym konkretnym postępowaniu mamy do czynienia z sytuacją, kiedy konkretna data powstania niezdolności do pracy przesądzała o treści wyroku w sprawie VII U 1272/14 prowadzonej w 2014 roku. Nie ma najmniejszych wątpliwości, że uprzednie orzeczenie odmawiające prawa do renty oparte zostało na uprzednim rozstrzygnięciu kwestii, kiedy powstała niezdolność do pracy. Dlatego w aktualnym, kolejnym już postępowaniu, w którym znowu pojawia się kwestia ustalenia daty powstania niezdolności ubezpieczonej do pracy, zagadnienie to nie będzie podlegało ponownemu badaniu w postępowaniu dowodowym. Powaga rzeczy osądzonej w postępowaniu VII U 1272/14, wyklucza w następnym postępowaniu prowadzonym między tymi samymi stronami, ponowne ustalenie tej rzeczy, która już wcześniej została osądzona. Wzajemna relacja prawna stron zaistniała na gruncie minionego stanu faktycznego, w kontekście badania prawa do renty, a więc wszystkich przesłanek tego prawa, została bowiem już raz prawomocnie przesądzona i art. 366 k.p.c. zakazuje ponownego ustalania tych przesłanek, właśnie po to by nie burzyć stanu pewności obrotu prawnego. Nie budzi bowiem wątpliwości, że ponowne ustalenie przesłanek prawa już przesądzonych, może w toku postępowania dowodowego prowadzić do odmiennego wyniku, a to zaburza pewność relacji prawnych między stronami i może prowadzić od ponownych procesów o roszczenia już prawomocnie przesądzone. Powaga rzeczy osądzonej orzeczeniem oznacza niedopuszczalność przeprowadzenia postępowania dowodowego w tej kwestii, nie tylko zaś dokonywania ustaleń sprzecznych (wyrok Sądu Najwyższego z 4.03.2008 r., IV CSK 441/07).

Przechodząc na grunt sprawy, skoro Sąd Okręgowy w Szczecinie w postępowaniu VII U 1272/14 ustalił, że niezdolność do pracy istniała w okresie składania wniosku – października 2013 r., co przesądziło o treści wyroku, to w niniejszym postępowaniu ustalenie jest wiążące dla tych samych stron, co oznacza, że przesądzona data powstania niezdolności do pracy aktualnie wiąże Sądy obu instancji. W konsekwencji należało uznać, że ubezpieczona spełnia warunek posiadania 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego w ciągu ostatniego 10-letnia przed powstaniem niezdolności, ale niezdolność do pracy nie powstała w czasie ubezpieczenia, ani też w ciągu 18 miesięcy od ustania ubezpieczenia. Nie spełniła więc przesłanki określonej w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Nadto, jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, nie posiada 25-letniego okresu składkowego, dlatego nie znajduje zastosowania art. 58 ust. 4 ww. ustawy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonej.

SSA Urszula Iwanowska SSA Beata Górka SSA Jolanta Hawryszko